

jejo, kar je zelo važno za notranjo ureditev naše nacionalne države. — **Javno moramo obzaložiti,** da vlada noče uvideti tega in ne da sredstev za te konference ter vali breme teh konferenc na že itak slabo plačano učiteljstvo. — Konference se nam zde pa še iz drugega ozira važne. Na njih ima učiteljstvo pravico izraziti svoje mnenje in staviti predloge v zadevi ureditve šolstva in pouka. To je demokratična poteza šolske uprave. Dasi pri nas že okrajna učiteljska društva izražajo na zborovanjih mišljenje učiteljstva o ukrepih šolske uprave, se nam zdi vendar važno, da dobe te izjave in predlogi uradni značaj. Želeti bi bilo le, da bi se šolska oblast tudi ozirala na te »želje« učiteljstva, posebno kar se tiče meščanskega šolstva, drugače bo tudi požrtvovalnost učiteljstva usahnila, kakršni pojavi se že kažejo, ker padajo prijave kandidatov za meščanskošolski izpit. Učiteljstvo naj se pa za »požrtvovalnost« posluži svoje pravice.

— **Sklep I. šolskega semestra 1923-24.** Višji šolski svet je odredil, da se prvo polletje letošnjega šolskega leta konča na vseh šolah v Sloveniji v **četrtek, 31. januarja t. l.** Pouk ima ta dan trajati do 12. opoldne, na kar se razdelje šolska izpričevala in naznanila. II. semester se prične v ponedeljek, 4. februarja, z rednim poukom ob 8. uri zjutraj.

— **Odlikovani sinovi naših tovarišev.** Nj. Vel. kralj je naklonil najvrednejšim učencem srednjih šol božično darilo v znesku 500 Din. Darilo je dobil med drugimi tudi dijak VII. razr. realne gimnazije v Celju Božidar Černež, sin okrajnega šolskega nadzornika tov. Lj. Černeja in dijak V. razr. realne gimnazije v Ptuju Peter Kavčič, sin nadučitelja tov. Kavčiča iz Stanošina. Očetoma in sinovima odlikovancema čestitamo!

Obrambni vestnik.

— **ob Čudimo se naivnosti »Slovenčev« dopisnika,** ki v 6. številki t. l. pričakuje odgovora in našega zagovora glede notice o zastavah. Če delajo klerikalci raztrgane in izprane zastave, pa naj si bo slovenska, ki so jo klerikalci onečastili s svojim separatističnim izrabljanjem proti državni zastavi, ali državna — čast in ponos, niso zastave v taki obliki v čast narodu in ne državi pred tujcem in vnanjim svetom. Zagovora pred »Slovenčevim« dopisnikom pa ne bo od naše strani, ker nam je v zadoščenje priznanje iz naših vrst od vseh onih, ki so čitali našo notice in »Slovenčev« lopovski zaviti pamflet. Škoda energije, prostora in časa!

— **ob Učitelja je žalila.** Tako poroča: Dne 23. oktobra 1923 je podučeval učitelj Božidar Tomažič ljudske šole v Šmartnem na Pohorju, okraj Slovenska Bistrica učence svojega razreda v naravi. Ker hči posestnice Marije Arbeiter v Kalšah ni bila pazljiva, jo je učitelj zaprl po končanem pouku. Ko je otroku postalo slabo, ga je takoj izpustil. Drugi dan mu je mati učenke po svoji drugi hčerki poslala odprto pismo s sledečo žaljivo vsebino: »... kadar boste svoje otroke imeli, te jih pa zapirajte... v Vrbečev kogel jih pa tudi ni treba goniti. Zakaj ste tako vsi nori, učite jih rajši v šoli.« Arbeiter prizna, da je pisala pismo, pravi pa, da je hotela samo ščititi svojega otroka, nevedoč, da žal s tem učitelja. — Arbeiter je bila obsojena radi pregreška po § 104. srb. k. z. na 200 Din denarne kazni.

Učiteljski pravnik.

— **Š Kolkovanje osnovnošolskih izpričeval** je obvezno za šolska naznanila, odpustnice in odhodnice: kolek 5 Din. Isto velja za nadaljevalne šole. Takse so oproščeni starši, ki ne plačujejo več nego 10 Din in vdove z več nego tremi nedoletnimi otroki, ki ne plačujejo več nego 20 Din direktnega davka. — Na takem šolskem naznanilu mora biti napisano, n. pr. »Oproščen takse v smislu člena 5., točke 6. zakona o takсах in pristojbinah z dne 25. oktobra 1923.« — Nasvetujemo, da si dobe obline iz davkarjev izkaze ter jih v uradni vlogi odstopijo šolskim vodstvom. Takih strank je itak malo, ki ne plačujejo več nego 10 Din neposrednega davka. Ako bi pa zahtevali od vseh strank občinska potrdila, bo preveč razburjenja, na občinah pa tudi preveč dela. — Te takse so v veljavi že od 15. novembra 1923, a nismo dobili do danes od šolskih oblasti nobenih navodil.

— **Š O božičnih počitnicah** je bil ponekod 2. januar prost, drugod zopet šola. Pogovoriti se nisimo mogli, ker smo do zadnjega dne čakali odločbe. — Kako se naj proslavi rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije, smo čitali šele v političnih listih.

Učiteljstvo ne dobi nikoli pravočasno obvestila. To šoli ni v čast, ne v korist.

— **Š Vojaška obveza in postranska opravila.** Vojaška obveza po novem vojnem zakonu traja (čl. 9.): od 21.—40 leta pri operativni vojski, od 40.—50 leta pri rezervi. — Med postranska opravila računa šolska oblast samo ona s honorarji. To na razna tozadevna vprašanja.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl A. Linhart: Županova Micka.** Broš. velja s poštnino vred 21 Din. Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

— **kpl Jurčič Josip, Spisli. X. zvezek.** Uredil dr. Ivan Grafenauer. Slovenski svetec in učitelj. Veronika Deseniška. 1923. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena 20 Din, vez. 30 Din.

— **kpl V. M. Garšin: Nadežda Nikolaevna.** Poslovenl U. Zun. Splošna knjižnica št. 13. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš 10 Din, vez. 15 Din.

— **kpl Edmond in Jules de Goncourt: Renee Maupérin.** Prevel P. V. B. Splošna knjižnica št. 15. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš. 15 Din, vez. 21 Din.

Ocene.

— **k A. Linhart: »Županova Micka« in »Veseli dan ali Matiček se ženi«.** Oder 6. zvezek. V Ljubljani 1923. Izdala Zveza kulturnih društev. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Str. 140. Nova izdaja. Šesti zvezek »Oder«, ki ga zalaga Tiskovna zadruga v Ljubljani, prinaša v novi izdaji prvi slovenski komediji, ki jih je duhoviti prosvetilec Linhart po nemškem ozir. francoskem izvirniku spretno priredil za naše tedanje razmere. Z njima je položil temelj naši dram. književnosti. Krepko risani značaji, živahen dialog, nepriljena situacijska komika dajejo komedijama trajno vrednost; posebno je dvodelna »Županova Micka« po svoji preprosti sceneriji in maleni številu oseb kakor nalašč ustvarjena za naše manjše odre. Ako nova izdaja ni hotela zabrisati časovnega in prosvetnega kolorita dobe, v kateri sta igri nastali, se je morala kolikor mogoče tesno nasloniti na Linhartovo prireditev; zato bo dobrodošla tudi našim srednješolcem pri pouku slovenske zgodovine. Izdajatelj »pripombe« na koncu knjige poudarjajo pomen obeh komedij in nas seznanjajo z usodo njihovih dosedanjih izdaj.

— **k Grafenauerjeva izdaja Jurčičevih zbranih spisov** se bliža svojemu koncu. Ta dva zvezka in imeli bomo pred sabo vse zbrane Jurčičeve spise, zakaj sedanjí X. zvezek je zopet korak bliže izpopolnitvi te vrzeli, ki vlada na naši slovenski mizi. Dr. Prijateljeva klasična izdaja je počasi napreduje, izdala Narodne tiskarne je že davno razprodana, zato moramo biti Grafenauerjevega Jurčiča tembolj veseli. V »Slovenski svetec in učitelj« nas popelje Jurčič nazaj v staroslovensko zgodovino, v čase sv. Cirila in Metoda. Ista iskrena domovinska ljubezen, ki je vodila Jurčičevo pero v Tugomeru, veje tudi tu iz vsake strani te knjige. Slovenstvo in slovanstvo sta gonilni sili Jurčičevega delovanja. Prvotno je mislil pisatelj iz snovi napraviti trodelan roman, nekako trilogijo iz slovenske pradednine, pa je omagal nad delom, bolezen ga je tlačila k tlom. »Slovenski svetec in učitelj« je ostal torzo. Ko prebiramo to delo, nam je žal, da kruta usoda ni dala dokončati dela, ker Grimislava in Strahomer-Gorazd vzbujata v nas željo, da bi zasledovali še v drugem in tretjem delu njihovo interesantno risano značaj. Jurčičev slog je priznano mojstersko delo in cela kompozicija je odsev Jurčičeve osebnosti. Ves veliki krog Jurčičevih častilcev in naše preprosto ljudstvo bo zopet imelo knjigo, ki jo bo bralo z vsem srcem in veliko ljubeznijo. Veronika Deseniška obravnava v dramatski obliki kos iz zgodovine Celjskih grofov. Ta snov je potisnila že prvi slovenski pisatelj Josipina Turnograjski pero v roko in prav sedaj je obdelava Oton Zupančič tudi v dramatski obliki. Tri dni pred smrtjo je dokončal Jurčič svojo Veroniko, lahko rečemo, da je bil rokopol ob njegovem mrtnem odru še moker. Opilni tega dela ni mogel. Preje ga je zasenčil smrtni angel. Zato pa ne bomo gledali s preveč kritičnim očesom na pomanjkljivo karakterizacijo oseb in na pomanjkanje pife, temveč z vso pleteto bomo brali to zadnje dovršeno delo Jurčičeve muze in sklonili glave pred veličastvom smrti. Iz Veronike Deseniške seje slovenski duh, kos slovenske grude se drži tega dela in zato bomo z veseljem segali po X. zvezku Jurčičevih spisov, da se iz njega napremo velike ljubezni pisatelja do vsega, kar je slovenskega in slovenskega.

— **k V. M. Garšin. Nadežda Nikolaevna** zavzema gotovo častno mesto med prevodi, ki smo jih zadnje čase brali v slovenskem jeziku. Jasno risani, simpatični značaji, napeto delanje in lahek, toda izbrusen slog so njegove vrline. Ker je V. M. Garšin med Slovenci razmeroma še malo znan, je temu primerno, da je Splošna knjižnica uvrstila v svoj krog tudi eno njegovih del. Prevod je opremljen z lepim uvodom, ki vsa nekoliko pokaze Garšinovo življenje in nudi tako bralcu ključ do umetnosti tega velikega in nesrečnega Rusi. Oprema je lepa. Tudi cena je zelo nizka. Zato pričačujemo, da bo knjiga našla pot v vse naše lavne in zasebne knjižnice. Šalj nim je v prvi vrsti namenjena.

— **k »Ljubljanski Zvon«** v novem letu. »Ljubljanski Zvon« stopa v svoje 44. leto. Delo, ki ga je izvršil v tej dobi, je ogromno, naloge, ki ga čakajo v bodočnosti, še neprimerno težje, važnejše in polne odgovornosti. Zato njegovo poslanstvo še davno ni zaključeno: dolžnost vsakega kulturnega Slovencega pa je, da s svojimi močmi, materijalnimi in duševnimi, podpre to našo edino svobodno literarno-umetniško revijo. Novi letnik bo otvoril Oton Zupančič s prologom »Veroniki Deseniški« — »Plašče«, ki mu bodo sledili še drugi odlomki njegove velike tragedije. Naznajo, ki je bila lani in letos razpisana v Ljubljanskem Zvonu, je razpisal priznalo Jušu Kozaku za njegov roman »Smetanica«. Razen tega vodilnega romana bo Zvon objavil še celo serijo manjših pripovednih spisov. Vladimir Levstik pribežni prevod doslej neznanega, šele po vojni odkritega občirnega pogleda iz romana »Besni« P. M. Ostrovskega. En prevod zanimljiv Balzacovih »Contes drolatiques« objavi dr. A. Debellak. Vsa pažnja pa bo

posvečena originalni noveli. Z njimi bodo zastopali Ivan Albreht s »Povestjo iz Preloma« Cvetko Golar s »vežo kmečko povestjo« »Zlato jabolko«, Anton Novčan s krepkimi prizori in odlomki iz romana »Ugasli vulkani«, dalje Marija Kmetova, Miran Jare i. dr. Daljšo dramatično študijo objavi France Bevk itd., itd. Radi delnega, eventualnega povečanja Ljubljanskega Zvona, podražitve tiska in papirja ter povišanja pisateljskih honorarjev je bila uprava lista primorana povišati naročnino na 120 Din letno. Naročnina se plačuje tudi polletno in četrtletno. List se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani. — Uredništvo in upravnništvo »Ljubljanskega Zvona«.

— **k Edmond in Jules de Goncourt: Renee Maupérin.** S pričnočim zvezkom nam daje »Splošna knjižnica« prevod romana, ki sta ga pisala br. Goncourt. Že okoliščina, da pisata slovensko delo dve osebi skupaj, bo za nas nova. Avtorja sta početnika francoskega naturalizma in kot taka zaslužita, da ju vsaj po enem delu poznamo tudi pri nas. Roman Renee Maupérin je slika francoske mladine iz začetka druge polovice devetnajstega stoletja. Dasi je delo v nekem oziru čisto posebno francosko, bo gotovo tudi med nami vzbudilo znatno mero zanimanja. Saj je polno pestrih slik in pogosto zelo živahno. Prevod nosi vse značilnosti prevajalčeve. Opremljen je s kratkim uvodom, ki bo našim čitateljem prav dobrodošel. Oprema je običajna, cena nizka!

— **k O Vilharjevih »Novih Djalabijah«** piše odlični glasbeni strokovnjak prof. Franjo Dugan v poslednji številki »Svete Cecilije«: Naš zasluzni kompozitor izdaje pod tim naslovom zbirku svojih novih pjesama, komponiranih za srednje grlo uz pratnju klavira. Dosada je izasao prvi svezak »Novih djalabija«, koji sadržaje tri pjesme: »Lestavice« (Anton Medved), »Noćna pjesma« (Josip Milaković), te »Jelen i košuta« (A. Senoa). Sve su te kompozicije pisane uzornim stilom, na kakvi smo kod Vihara navikli, te odaju kompozitora, koji poznaje i ljudsko grlo i klavirnu tehniku. Te kompozicije mogu se ubrojiti medju najinteresantnija dela zaslužnoga autora, te se odlikuje time, što obiluje zanimljivim modulacijama i harmonijskim kretanjima, a da pri tom ipak ne zapadaju ni hipermoderu kakofoniji. Mi te kompozicije našim pjevačima i klavirašima toplo preporučamo to više, što ni pjevačeva ni klavirna partija ne stavljaju prevetlikih tehničkih zahtjeva kod izvedbe.

Naša gospodarska organizacija.

UČITELJSKI DOM V MARIBORU

je najmlajši del naše skupne gospodarske organizacije. Društvo se je ustanovilo 1. 1922 in ima prilično isti namen kakor »Učiteljski konvikt v Ljubljani« t. j. omogočiti učiteljskim sinovom in hčeram študij na srednjih šolah v Mariboru s tem, da jim nudi po primerno nizki ceni stanovanje in hrano ter nadzoruje njihovo vzgojo.

Društvo je torej nastalo iz nuje socialne potrebe učiteljstva in ni nikakor kako konkurenčno podjetje »Učiteljskemu konviktu v Ljubljani«, ampak ga nekako izpopolnjuje. Zakaj krajevne razmere mariborske oblasti in prirodna gravitacija te oblasti za katero je društvo ustanovljeno, zahtevajo, da študirajo otroci učiteljskih rodbin v Mariboru, kjer je naravno in kulturno središče za celo oblast.

Tekom enega leta svojega obstanka je zbralo društvo blizu 40.000 Din kapitala. Večina okrajnih učiteljskih društev mariborske oblasti je pristopila k UDM korporativno in plačuje za vsakega svojega člana 10 Din letne članarine. Lep znesek se je nabral kot temeljni kamen UD v spomin lani umrlega tovariša ravnatelja Mihaela Nerata, ki si je pridobil kot vsestransko delaven šolnik in dolgoletni urednik »Popotnika« neprecenljivih zaslug za razvoj slovenskega šolstva in naše organizacije. Društvo podpirajo tudi nekateri domači zavodi, pred vsem pa »Učiteljska tiskarna« iz svojega čistega dobička, kar tem bolj opravičuje izvajanje gesla »Svoji k svojim« v naših vrstah.

Društvo ima tudi pravico založništva, a se v tem kratkem času še ni moglo udeleževati na tem polju.

Pri mestni občini mariborski si je društvo že zagotovilo zelo primerno stavbišče, kjer namerava postaviti svoj dom, kakor hitro bodo to dopuščala sredstva in razmere. Za sedaj pa le zbira v to potrebni kapital in posreduje pri iskanju primernih stanovanj za dijake in dijakinje iz učiteljskih rodbin.

— **g Ganglov kamen za učiteljski konvikt v Ljubljani.** Učiteljski zbor I. m. deške osnovne šole v Ljubljani Din 552. Darovali so: Jakob Dimnik Din 100, Viktorija Bratina obveznico 7% drž. posojila za Din 100, Ivan Malnarič obveznico 7% drž. posojila za Din 100; Friderik Repovž Din 62; Pavel Plesničar Din 25; Ferdo Juvanec Din 20; po 10 Din so darovali: Rado Grum, Albina Kocijančič, Ivan Kocijančič, Ignacij Labernik, Matija Lavrenčič, Djuro Lesica, Alojzij Marok, Oton Oman, Mila Rapetova, Juraj Režek in Vendelin Sadar; po 5 Din so darovali: Emil Adamič, Josip Ambrožič, Ivan Bele, Niko Fabijanič, Fran Gale, Alojzij Škrinjnar in Pavel Zajc. — Učiteljski zbor v Smarju na Dolenjskem Din 140. Skupaj Din 692; zadnjič izkazanih Din 5195 = Din 5887. Hvala! Jakob Dimnik, blagajnik.

— **g Učiteljski dom v Mariboru.** Članarina: Deška osn. šola II. v Mariboru 40 Din. Učitelji-vpokojnici (!) v Mariboru (Brence, Farčnik, Farkaš, Ferš, Herie, Kopic, Pavšek, Podobnik, Poljanec, Itibler, Zemljč, Zinauer) 120 Din. Za Ganglov kamen so darovali: Učiteljstvo v Rušah (Lashacher, Stani, Ambuš, Logar, Seško) 50 Din; Hujdre Marjeta, učit. Dolina (Prekm.) 5 Din; Učiteljstvo osn. šole v Pertoči (Prekm.) 30 Din; Učiteljstvo osn. šole v Spodnji Polskavi 30 Din; Mastnak Anica, učit. Turnišče (Prekm.) 1 obveznico 7% drž. posojila à 100 Din (III. 1923). Skupaj z zadnjič izkazanimi 4412 Din = 4627 Din. Srčna hvala!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

— **lu Poglavje o volonterkah** načnemo s prihodnjim tednom. Za današnji številko prejeli prepozno.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Štev. 10/III.

RAZPIS NADUČITELJSKIH SLUŽB.

Z dovoljenjem višjega šolskega sveta se razpisujeta v tukajšnjem šolskem okraju v stalno namestitev:

1. Nadučiteljska služba na dvorazredni osnovni šoli v **Št. Ilju pri Velenju.**
2. Nadučiteljska služba na štirirazredni osnovni šoli v **Šmartnem ob Paki.**

Pravilno opremljene prošnje je vlagati predpisanim potom pri označenih krajnih šolskih svetih do

dne 6. februarja 1924.

Okrajni šolski svet šostanjski, dne 8. januarja 1924.

Predsednik: Dr. Ipavc I. r.

Štev. 27/2.

RAZPIS KATEHETSKEH SLUŽB V STALNO NAMESTITEV.

Z ozirom na razpis katehetskikh služb v **Murski Soboti in Dol. Lendavi** v Uradnem listu štev. 114 z dne 22. dec. 1923 se vsled odloka viš. šolskega sveta z dne 4. jan. 1924, štev. 138 podaljša rok za vlaganje prošenj po predpisanem načinu do 31. julija 1924.

V tem času se bo nudila tudi prekmurskim katehetom priložnost, da položijo potrebni usposobljenostni izpit za poučevanje veronauka na osnovnih in na meščanskih šolah ter se potegujejo za razpisana katehetska mesta v svrhu stalne namestitve.

Vse ostale določbe prvega razpisa ostanejo v veljavi.

Okrajno glavarstvo, šolski otelek v Murski Soboti, dne 5. jan. 1924.

Okrajni glavar: Lipovšek s. r.

TEČAJI ZA STROJEPISJE IN STENOGRAFIJO.

Dne 3. februarja 1924 začnejo na državno koncesioniranem zasebnem učilišču Legat v Mariboru zopet novi tečaji za strojepisje ter slovensko in nemško stenografijo. Tečaji trajajo 4 mesece. Vpisovanja in pojasnila v specialni trgovini s pisalnimi stroji Legat, Maribor, Slovenska ulica 7, ali pa v šolski pisarni, Vrazova ulica 4.

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

JURČEVA ULICA 4. MARIBOR, JURČEVA ULICA 4.

priporoča sledeče v njeni založbi izišle šolske knjige in zemljevid:

M. PIRC: **Zemljepis slovenskega ozemlja**, za učence 4. razreda osnovnih šol, s 25 podobami. Cena vezani knjigi 10 Din.

M. PIRC: **Zgodovina starega veka** za višje razrede srednjih šol, druga popravljena izdaja. Cena vezani knjigi 35 Din.

PRAVKAR IZŠLO!

Ročni zemljevid sloven. ozemlja v merilu 1:600.000, izvršen v lastnem litografskem zavodu v osmih barvah, kot plastičen zemljevid za šol. uporabo. Priredil ravn. moškega učiteljstva v Mariboru M. Pirc, risal učitelj Sl. Dimnik. Cena izvodu 10 Din.

Pri večjih naročilih dobe šolsk. vodstva običajen popust v prid ubožnih učencev.